

Соколёнок

1/2019

январь-февраль

Лачын

ДАГЪЫСТАН РЕСПУБЛИКАЙН КЪОНИ ВУЗЕЕ СА ЙАИХХЪЕ КЪЕККАН УШАХАРШЫН ЖУРНАЛ

Сувабыше гявгъу йызыке папах,
Кагъыз хьинне хъувхъа йыхъбышда торпах.

Къыдимиин дюн'йейкIле гъаагу гудж чина,
Мыщыка йыз айгъе лепа-лепана.

ХъигъечIу айванее нафас гъихеле,
Са фыкрен йикI' гъочIун, деш зас диндж гъеле:

«Мед гъааня илгъечIу адкIын сайыд сен,
Гъуджоона миллетис ыхъа чин гъелен?»

Банавуш

АдкIын мыкIан къыдим, юххъан хъадийнкъаI,
Сапайк', колбышееъад аIлааI банавуш.
Лелебы, нергизбы вака идвайкъар,
Няъа бес йыгъна дерд идааI, банавуш?

Илэйзар йаIххъаI гъу мыгал' оо гардан,
Гъуджоона йыгъна дерд, дешдане дарман,
Дешхъее ээгвал' гъейгы гъу йыгъна джаанан,
Дерден йыIкъ къоIл'ле къат ыхъа, банавуш?

Къаджийнбыше эйгъе вакIле, бахтивар,
Ичеершини коксийл' адкIын илийкIар,
Мурват дена хъодху, гъеле вас ыкIар,
Дердеке хабар деш йыгъни, банавуш.

Гъу къаджына бул'бул' дердеехъа айбхъы,
Гъаззирба коксеенче йикI' гъелес хъодху,
Гозет гъуджон, шавулхъана ул' гибхъы,
Улепбы йаIххъавуд йыгъын, банавуш.

Юхъанбы хъоол

Гъар сувале йызбы клейкка,
Юхъанбы шос ачмыш ээхье,
Ямаджбышис лопа ыlvхыI,
Сувабы, шу ачмыш ээхье,

Члалагбыше, шималарше,
Саф гъава гъооле йиваарше,
Мыц къихооле аIраIнбыше,
Хошун гъавабы шос ээхье.

Ейлягъбышее тIетI'бы ихъес,
Йивааршилхъа вард илгъечIес,
Дюн'йелхъа маIгъаIлын эва гихъас,
Хайыр, баракат чика воохье.

Ясемен, лалазар тIетI'ен,
Гъавас гъеле йизди йикI'ес,
Мовудж гъооле гъар са тIетI'ес,
Иют гъаъан тIотIаар чил'оо ээхье.

МаIгъаIлда кIетани сазыка,
АшуIкъааIршди югни авазыка,
Бул'бул' гъиваагас вардыка,
Чин маIшкъулийят чика ээхье.

Ачмыш эйхъени къонджебыше,
Эва гягъас вардбыше,
МаIгънийбы гъаъас ичеерше,
Хыле даIфбы кIета эйхье.

Наврузбышыл' эрай гъаъас,
Ушахарше гъарай гъааъас,
Уфтанын палтар аляъас,
Хошун духун эва ээхье.

Дабыз Шавкат

Гёгъий гёгъа

Гёгъий гёгъа, гёгъий гёгъа,
Нимеен гёгъее, члийен гьолгъаI.

Эзуйбы югда алеелес,
Шас тахлен амбарбы ихьес.

Гёгъий гимогъа гуджнада,
Гёгъе явашда-явашда.

Гуджнан ихъее, селеер ихьес,
Йишин эзуйбы харабхьес.

Гуджнада хайбы къаIгъаIдаIххъаI,
АцIа деш долуму ихьес.

Аман долу, аман долу,
Умуд къьицIмакIван гъу долу.

Юваршыл' гидкIын мейвабы,
Гъасре чIакIы хъихьес манбы!

Хьян гьидеву хъалес

Са хивее Юнус донана инсан ыхъа. Мана няахъее – маджлиси-бышее, гимгее, гьамбазааршини аГрее оГунмыш ээхъе, геер юшан гьаъа ыхъа, мерна юшан гьаъас нубат хъайлен дешдий. Манкъвее эйгьенний: «Ай зы гьинахуИрна устад ворна, нен джад санаъалт гьаъас аХайсын. Къуллухулхъа гиххъее, нена джаб къуллух гьааъас вааХайсда. Захъа маИхдун баджарыгъ, аЦаал' водун».

Хивуна хаИрна-кЫл'на манкъуни хасиятыке, оГунмыш ыхъайке бизаарний вухъа, мана хъызаххы ыккийкан дешдий.

Са йыгъыл' мер Юнус гимгее оГунмыш ээхьенкъаИ, са Забит донана джегьил манкъусхъа делес хъыхъа эйгьен: «Ай Юнус, кЫл'ра оГунмышхъе, гъуна хьиннеенбы, зы дамасхъа вукку, хьян гьидеву саакИал гьааъанбы. ЧаИв гьеъэ».

Юнусеэ эйгьен: «Дора бес зы дамасхъа ыккы, хьян гьидеву сакИал гьеъэ, аХайе вассе».

Забитеэ эйгьен: «Яхшы, дора». Гьинбы дамасхъа гебачИе. Гима гивъурийнбыше ишин ахыр аЦахъес гозет гьаъа воохъе. Дамани къырагъылхъа гьибхъырийнъкаИ, Юнус хьян илэгъас дамасхъа делес хъыхъайнкъаИ, эКИда Забитеэ эйгьен: «Юнус, явашхъе, йишын шаИрт гьинахуИд таам ихъес деш, гьиняа шагъадар вуккан, дора шы гимгехъа савкИу, къоИре инсан шагъадийваала гьааъас аблес. Илякеджын зассе гъу хьян гьидеву сакИал гьаъас аХайе, даХайе».

Гимгеехъа хъабы мее, Забитеэ эйгьен:

«Ай джаИмаИъалт, зы гьайна Юнус дамасхъа ыккы, хьян гьидеву сакИал гьаъы хъарына».

Юнусеэ гъарай гьааъа эйгьен: «НаИхуИд, гъу итдэвгъуйнне шагъадар вуккан, дора гимахъа савкИу, къоИре шагъад айрес?»

Забитеэ эйгьен: «Ай аКИелис къыИт'дина, оГунмыш ээхъена Юнус, шас шагъадар нишисынбына, зы гъу дамасхъа ыккы, хьян гьидеву хъарына. Сайыр инсанааршини аГрее оГунмыш мехъе».

Гимгее гивъурийни инсанаарше эйгьен: «Забит гьаКИера ворна. Юнус, къийнийле хъийгъа гъу аКИелнана, аЦал'нана ворнава оГунмыш мехъе. Агар са инсанеэ халкъыс хайырнан ишбы гьаъээ, са игитийваала гьавъээ, хылена иш, къуллухна иш лазымни къайдайк-ва гьавъээни, мана джаИмаИъалтын, халкъын джар оГунмыш гьаъасда. Вуджее вудж оГунмыш гьаъана инсан улеке гехъана, ва абреле къеъэхъана». Юнус вукИул' гиваахан гьавъу, чаИраИ-джагвара хъыхъа, хаахъа айКанна.

Низамий ГаІнджаІвий

Умуд джаб девхъа багъыш гъаъийни паччагъни гъакІеена дастан

Са оІлкайл' гыІрмаІтнана ыхъа аагил шагърияр,
Геер къадинназ са паччагъ джукІле къедже никІееъар.

ХъийгІынийн: «Ирхъынийнкъвее вас лайыкъын гыдѐву,
Зулумбышди эвезее няъа вас раІгъыІм гъавъу?»

Увгъийн: «АІзраѐил ары къацІадкІунийнкъаІ акка,
Зы гъар йокъни суралхъа ахунаний илякка.

Къаджес ыккыйкын, ворее закІле са йаІхъ гъаагвана,
Не эйгъена – «РаІгъыІм са Аллагъни хыле мана».

Анджах деш къаджы закІле залхъа хыл' гъодаккена,
Дердбышыс оІртаІх ыхъа, къоІна хъааъас дерд гына.

Джанеехъа къысхи гибхъы, чоІв хъинне титрамышхъа,
ЙикІеена хаджалат, аджы Аллагъылхъа къысмишхъа.

Са джуни маІргъаІмаІтее къавджу дердена дарман,
Умудбы хъынтыс ыІхыІ хъигъечІу, адкІынийн хъян.

Увгъийн: «Зы пешманра вор, зы хаджалат цыцІаъа,
АІджыІз бендейн бынагъбы чишдене багъыш гъаъа?»

Зы йыгъни джувабыле, ацІан, хъигъечІу вор геер,
Гыргынкъвее къалерчеейыр, къилмарачче зы гъухъеер.

Не гъу зас джазаа гъевле, авгъу джегъеннямеехъа,
Нейыд зас кумаг гъеъэ, дюн'йемеени йикІеена!»

Хаджалатын, нашвал'ын аІлгъааІн шын къаджы заке,
АІджыІзааршыни достее аххъына зы хылеке.

ЙикI'еенче хыIгъааIн агъбы, къавджу гына гъав-талла,
Чийеле оза хъаъы, гъаагу джуна хаIбваала.

Пешманхъа, бынагъбышле хыл' цыцIавъуна инсан
Къыяматыл' Аллагъни джазаабышке къитдийхан.

Шаваайи иш къалербчы, гIалыс гъоолехъе къувват,
Диндживаала къалербчы, алябатIа аIзийят.

Сен деш, агар сенбына вахтас гъидевее къиймат,
Нимеений сенбы гикIу, са ман мее геб мысийбат.

ГъаIвур, гъавас гёодакке, терезюг экIда ацIес,
КъаIрад ихъее ман мизан, йыгъбы ыIмрека гяцIес.

Чийеенче хыIгъааIн зарбы мизанеехъа гимийхъе,
Нукънени шарни хыле, инсан, масхара мехъе.

ГъаIшдийлхъа мее саъийн кар са кIапIкIел'ыд илдякка,
Ман дюн'йе фаанида вод, ымаахъа гъу ман акка.

Хылелхъа аюдхыйн гыргын гъаб сымаъа са валхъа,
АIхаIн меен гъеле халкъыс, нимеейи вод джан вахъа.

Къыяматни йыгъыл' гъу хевак' авур мехъеджын,
Хъувуйн джаваб хайбышди йикI'бышеенче ихъеджын.

Хав дешди етимааршыс вахъа борджбы мехъеджын,
СипIыреершини агъбыше йыгъын джан илмешщеджын.

Гъини когъне, гъабкылни габайке цыцIееъэ хыл',¹
Къедже чишее гыргын мыIкъ сады вод этикбышыл'.

Не гъу дервишее хъинне йаIххъыIсда къочIе сееъэ,
Нейыр, Низамий хъинне, улепбышке цыцIахъе.

*Урус мизейле йыхъ-сумылхъа саакIал гъавъуна –
Валегъ Гъамзат.*

¹ Когъне габа – фаани дюн'йе

МутІалиб МутІалибовун 60 сен

Шикыл'чий МутІалиб МутІалибов дагъыстанни халкъбышди мизел къеккани, «Соколёнок» журналбышди ветеренааршына са вор. Манкъун идхъынийбы — шы къеккани журналбышын акъва вод.

ЙыцІни сениле гъеххада водки, манкъуни къаламыке йишди журналбышыс ярашыгъ гъелен, дагъыстанни шааир ва язычеершыни асарбышыс цыцІаъийн шикыл'бы хыгъааІ вод. Каамыл'ни устадийваал'ыка, хъиваацІани хылека ва текрар дёохъени магънака сана манкъун асарбы менни шикыл'чеершини асарбышыле джурахъенбы.

Ушахаар дагъыстанни маданийятни дюн'ейхъа шааирни улепбышка иляаака ва манчика манбышди улени оІгее аІдабийятна хазна ачмышоохъе. МутІалиб МутІалибовни шикыл'бышее аІдабийятын сууратбы, хабарбышын гагърама наар, аІфсанавий касбы уІчуІб хъоохъе, манбы гъар ушахни йикІ'ес делесинбы ва джананбы воохъе.

МутІалиб МутІалибов Дагъыстанни Рутул районни ахтыни сувабышее юрд абчийни Авубна Катруххивеенченавор. Гъалауша-

хийвалеенче манкъухъа джанани нукънелхъан ва маданийятылхъан аІшкъ ыхъа, маныд ки, хъийгъа джуни асарбышее акъвалхъа хыгъааІ гидгъыл. Джемални доюл'ын шикыл'чеершын мактаб таам гъаъийле ва эскере хидмат гъавъуйле хъийгъа, мана хиледже сенбына Дагучпедгизее Дагъыстанни мактаббышыс китаббы къайдеехъа адаччена баІдии редактор ишлемишхъа. Чика янашера мана, Дагъыстанни китаббы къеккани идаарайка ва йишди журналбышка сана гъамбаше аІлаакъее ыхъа.

Шаца шикыл'бы цыцІаъани дагъыстанни устадын 60 сен быкырхъа. Йишди журнални редакциейни ишчеерше шикыл'чий МутІалиб юбилейика сана таІбрик' гъаъа, манкъус маІгъкамна джанана сагъваала ва идхъынийбышее угъурбы аІрзу гъаъа.

Албийи Талиб

* * *

Едее АлбийкIле эйгьен:

– Няга гьу зас девканни маIгьаIллее ни ушахаршыка гьивага?

– ЧуIнки маIгьаIллеегьаб вас вукканан ушахар дешва.

* * *

Албий Талибни оIгее оIгунмушехьена:

– Зы кьийна едис кумаг гьагьы.

Талибее хьидгIын гьагьан:

– Гьу гьуджоона ки, джес югун гьагьы?

АIбее вукIул' тикба авхьу эйгьен:

– Зы йизын кьелилинбы темиз гьагьы.

* * *

АIбее дек'кикIле эйгьен:

– Дядяй, зы вакIле камыдягьанава эйгье.

– Нишынимее на дих? – дек'кее хьидгIын гьагьан.

Гьу зас алишщуйни лодкIайни мее.

Дек' ман кьайхьы, сайыр джулхьа хьарайле, анджах дегье геджхьананий; джун тезеда алишщуйн шляпа ваннеейи уIзмишехье.

* * *

Дек' едика сана тезе ишни гьакIее юшан гьагьа ыхьа. Манкьвее эйгьен ки, джун аклад 2500 манат воб. Едее эйгьен: «КIыл'дауд».

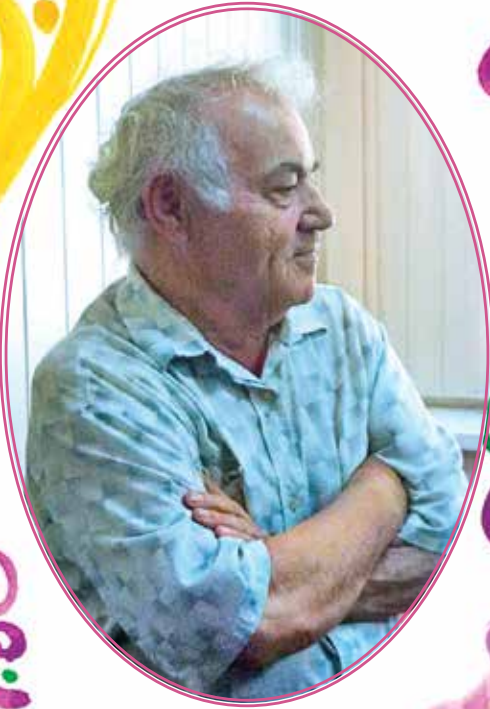
Дек'кее эйгьен: «500 манатыб писвал'ыс оохгьа гивийхье».

Манбышын юшан гьавгьийбы кьайхьы, АIбее эйгьен: «Ай дек', гьу гьалар писра ихье ки, вас хайтда пыл гьеледжын!»

ТаӀбрик` гъаӀа!

Давыдов Мирза Шамхална дихын 80-Ӏэсын сен!

Давыдов Мирза Шамхална дих шаир, прозаик ва драматург ворна. Мана 1939-Ӏэсди сен, мартыни вуза ДАССР-ни Лакбышди районни Сундарали хивее едике ыхъа. Цетда МаӀгъаӀчкъала шагъарее музикаӀин училище хъаӀдхъыӀ, гооне Москва шагъарее М.Горкийни дуоул`ын аӀдаӀбийятын институт таам гъаӀы. Хъийгъа лакбышди мизейлни радио верилишбишда редактор, мани мизейлни «АӀдаӀбий Дагъыстан» журнална редактор, Дагъыстанни язычеершини Иттифакъна консультант, язычеершини Иттифакъни садрийа муаавин ишлемишхъа. ГъаӀшде мана лакни мизейлни «Соколенок» журнална редактор ишлемишехъе.

1973-Ӏэсди сениле ССРИ-ни язычеершини Иттифакъна уӀзву вор. Гъамыр Дагъыстан РеспубликӀайни язычеершини Иттифакъни Идаара ГъейӀаӀтна уӀзву ээхъе.

«Лачын» журнални коллективын Мирза Шамхална дих юбилейика сана таӀбрик` гъаӀа, манкъус джанана сагъваала ва идхъынийбышее угъурбы аӀрзу гъаӀа.

Авуд Мирза Давыдовее ушахаршыс одкӀунийн шеирбы гъеле.

Гынейн тика

Са йыгъыл' зы дидейка
АлхъааИний вор сувалхъа.
Йишын аул сувал' оо,
Верыгъыб клейбхъы шалхъа.
Сайыд къаджы дидейКле
Чийел' оо гынейн тика.
АлятІу йидж, хиледже
Юшан гъаы вудж чика.
Уф уІвхуІ, темиз гъаы,
Хъаы йидж тика-тика,
Гиргъылна гыней одхъан
Сили дешди гІалека.
«Мыссыране гъу, дидей?
Торбее гыней вод шахъа».
Папагъык' авгъа дидей
Терсинара илякка:
«Мыссыра деш, ай бала,
Балья хъабайле хаахъа.
Гъунад гыней гъувмойхъар,
Мыса джад къелик' авхъа».
Зы манке кІирра ыхъа,
Дидей зас къанмыш дехъа.

МичЕед ед'ее хъидгІын гъаа:
– Эгъе закІле, гадебы, ичеер,
Шаваана йизди сумкІеенче,
Санахъа алятІу эчеер?

Цимис хъийхъа хаІрни ичее,
Нагъбы гиккы тІеле хъинне.
Зынад алятІу дешва,
Катив хъыхъа леле хъинне.

Ед'ее кІяхъы хылена тІуб,
Кативысхъа хъары эйгъе:
– Гъайни йизди бах тІубейкІле,
Дюн'йел' гыргын кар ацІахъе.

Гъайни тІубейн закІле эйгъе,
Йизди сумкІайк' са гъу хъетІу.
Йиджыд эчеер сумкІеенче,
Сагъни хылека алятІу.

Ман къайхъы мее, дигул' гъаы,
Гадее йыкІаІл джун солун хыл'.
СакІы эйгъе ед'икІле ман,
Ахыр къавшу чІийеке ул':

– Гъасре гъорбы вас гъаъанче,
ЦыцІеегъэджын чина джазаа.
Йыгъни оІгма с тІубейкІлед,
Вуччуд дешуд дюн'йел' ацІа.

Сувана былах

Къайебышди аІреенче
ХъыІгъааІ йизын мыкІан хъян.
КыІдимына зы хъидвийгъар,
КъыІлина хъооххъу идякІан.

Заке нафас алятІу
АІлааІ тІетІ'бы, аІлааІ окІ.
МичЕед ээхъен чий хъинне,
Темизда вод йизын йикІ'.

Агар са хъигъечІухъее
АКъаІнани йаІххыІлхъа,
ГІал'-миз' хъеххъу хъецуинкІаІ,
КІейзар йизди хъинелхъа.

Агар са делес хъихъее
КІаарни фыкырека йикІ'ее,
Йизын кІарацІан хъанбы
Къаджес ыкканхъее мыкІее,

Гуджее ыммайгъеджын джан.
Такъат гъеххада айкІан.
Йизди къел'бышик' авуб,
Гранитна къаие воб.

Мороз йиклел' гьидхын

ХааI илийкIар, лепа-лепа,
Гёгъа вод йыз хурун, чIакIын.
Ёргъан абчы джагварана,
Дахабыше, чол,чIалагын.

Айнейл' гьидху мыккын накъыш,
Дешуд къедже къадын джигга.
ШитIарше къад айне кIета,
Хъидгъырийни къанатбышка.

Надыр мичIеер оза хъыхъа,
ШитIаршылхъа хъабына ул'.
Къаркъв алягы къаIсди дидейн,
Ачмиш гъагы зарада къул'.

Къул' аахъы мее, мыкIан мороз,
Са ичIуйкум хъидгъыр нафас.
МаIччаIерме гъеедху адкIын,
Хъидядийнбы къуIмаI адкIвас.

Гадейс гыргын кар къанмышхъайн,
Мебна оохъуб дерд-сер чихъа.
Мыс хъыхъава маIччаIерше,
Айне кIета къанатбышка.

Хуру хъагы, этIу гыней,
АацIаагъасва чина вухъун.
Гъарайбышка, алхъаIнайка,
МаIччаIерше гыргын одхъун,
Мороз чиссе йиклел' гьидхын.

Зааза

Йишда кЫнна Зааза,
Мичеер хыйхьа оза,
Гьодгьул йиджее джен болма.
Меб авхуна чил' кIуда.

Заазее джен болма гьодгьул,
Дарманька, сапЫнека.
КъекIва гидгьыл джен болма,
Авху деш чил' оо кIуда.

Йиджее аIхъана гьезээ,
Болмайн гьаы аIхъаIна.
Эгьес нахварий авху,
Болмее гибхьы аIхъ джена.

Джехъа джар гьаIйран йихъа,
Къаъадчу йидж хылеенче.
Чике ахвийн тикабы,
Шолалхъа гьечу чеенче.

Зааза улееъад нагъбы,
Хъуш авхъа, чIийек' хъетIу.
Ед'икIле маIхуIр къайджы,
Хьыт'хъалеехъа аляртIу.

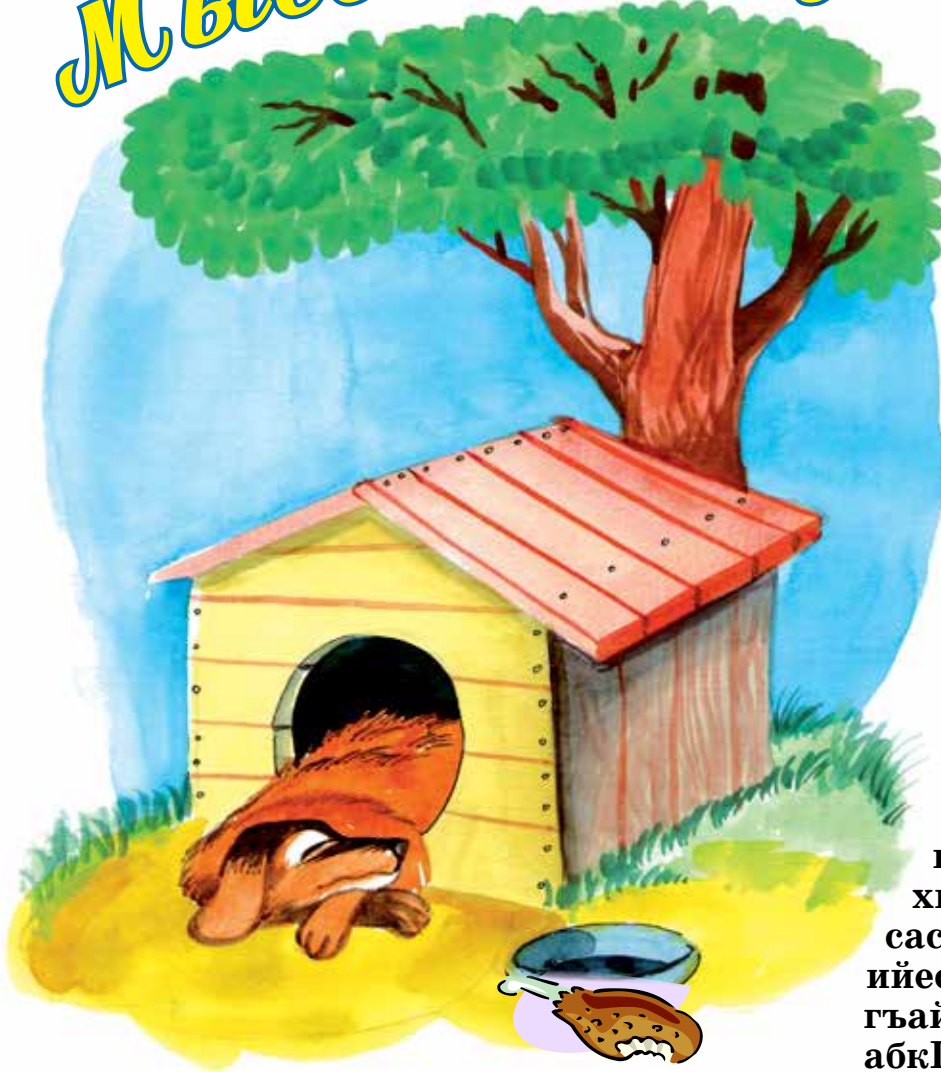
– Зы вас медын алишщес,–
Увгьу, тикабы саыы.
–Вахъа гьиня тахсир деш,
Хъайыке деш йидж гьаыы.

Зааза кIушейк' аIхъаIна,
Илеекы тикабышхъа.
Къаджийн ки, гьар тикайныд,
АIхъаIна гьаыа джелхъа.

*Лакбышди мизейле йыхъ-сумылхъа шеирбы
сакIал гьаына – Валегъ Гьамзат*

Мыссына хуваа

гужнаба ийессийни хуваасхъа къадахъ-ван, манчыка гываага гивийгъал. Хувабы къадатхъун озур мее, гафыс гийгъал. Абыйни хуваакIле гьинчини оIгийлна баркIв къавджу эйгьен:

– Вас йыгъ-ни ийессее гьаман къаIраIн баркIвбыне гьеле? Зы йыгъыс югун - югун карбы ойхъан. Кокун чурубы, сасисIабы, кIалбасабы ийессее зас гьеле. Манчыле гъайре зы, ыккан-ыкканан абкIын халадильникIеенче ал'ятIан.

– ИйессийкIле гьу ыккан-ыкканан алятIанкъаI ацIахье дишде?

– ГеелеснаIххъее ацIахье деш, ацIахъайнкъаIд вуччуд эйгье деш. Белкед ийессийс зы геоб вукканваме сес гьидьяа.

– Мани хуваани джуваббышке ийессийни хуваас писда ээхье, ийессийна хъаIл воохье. Фыкыр-раш-мышоохъена, менни хуваабышле чин гьуджоойи камда, манбы югда ешемишехье, ыккан - ыкканан ээхье, чикIлеме хаан адын джигга гьаIшдийлхъа мее наIдхуIн ыхъай ацIа деш.

Гьамбазаар, одхъун - илeдгъу, гьаарна джунни хаахъа авайкIан.

Са хуваа воохъена. Мана геоб миджагба девхъеейыб, геоб хъаIланаб хуваа дешдий воб. Ийессее манчыс маIгъаIллее, ювейк' авуб джигга хъавъу вухъа. Мани дягее хуваан йыгъ алгъайгье ыхъа.

Гъар йыгъыс ийессее манчыни оIгеехъа са баркIв гьувоохъар, сасса йаIххъеейыд джукке ахвийни караке къабеехъа кIягъа ыхъа. МаIхуIб хуваа гудмишоохье вухъа.

Са йыгъыл' ийессийсхъа джун гьамбазар абайле. Манбышди санкъука сана джуна хуваайыб абайлена. Гьамбазаар отхъан - илeгъа гивийгъал. Гьинбы джони ишыс гибгъыл мее, абына хуваа

Хуваа гивъур фыкырашмишо-охъена. Фыкыр-хиялыке манчын хаӀмде някӀыд айкӀанан.

Са йыгъыл' ийесси хаа дешданкӀаӀ хуваан явашда хаан кӀул' ителемиш гъаӀан. КӀул' ачмышхъа мее, хуваа авхъа кӀобкӀул хаалхъа ул' аливларааӀа. Манчына ул' халадильникӀылхъа хъабайле ва шени хуваан джуваббы йикӀ'ел хъадайле.

Гуджнаба абкӀын акка аахъы чуру алятӀа, манчуру гъамааджад одхъун, чини джигеехъа хъабы кӀилӀоохъана. Анджах манчикӀле ацӀахъе деш ки, чин мыккыӀн гойбы хаа, халадильникӀни оӀгее аху вод.

Ийесси хаахъа хъары гойбы кӀе-дже. Улепбышылхъа инанмышехъе деш. Хъары экӀда халадильникӀын акка аахъа. КӀеджен ки, чуру джигее дешуд. Мани изин аркӀын кӀеджен ки, гойбы джуни хуваани дягайсхъа вод аӀ. МанкӀус гыргын кӀанмышехъен. МанкӀукӀле ацӀахъен ки, джуни хуваан сихбывуд гъаӀы. Ийессийс хуваана хъаӀл воохъе, манчын сихбы багъыш гъаӀас ыккыйкан деш. Хуваа бытӀ'тике гъабагъа-гъабагъа кучеехъа гъувоохъар. Хуваа водунчикенаб воохъена, ва кучее аахва. Сихбы манчыс геед йыкӀьда гиъур.

ЦӀетӀдийн нугбар

Ед', балийна юв алившу, хаахъа хъайееле. Мана йиджее дек'кисхъа хъуву эйгъен: «Гъайна зас геоб югна балива гъуву воб. Гъуура оозе, илякаас наӀбхуӀнайи хъигъевчӀес».

Дек'кее аркӀын мана сотӀкӀени кӀома оозана. Хъян гъеле, кӀуллух гъааӀа, юв явашба-явашба, кӀол-бытах авгъу, хаӀб хъоохъе. Гъар сен манчил бали ихъес гозет гъаӀа, анджах юв гъала кӀыл'бава чин бар гъооле деш. Ахыр са сен балийс тӀетӀ' ачмышехъе. ТӀетӀ'кӀечу бытагъбышыл' са кӀоӀбле дене балийна кӀоо-дже. Гыргын-кӀулед геед ед'ее джени ювел' наӀдхуӀн бали алядий гозет гъаӀа ыхъа.

Йыгъбышди са йыгъыл' ед' ювейхъа илеекана, ва кӀеджен ки, мани ювел са джаб дене балийна авху дешуб. Мана хъаӀлыка хаахъа хъары эйгъен: «Шаваана балийн денебы хъоду. Гъихъарас мее няӀа йиджбы гъидяссыр. Зас ацӀахъесний ыккан ман нени

рангал'ын балийи, манчын сорт ацӀахъесний зы ман гъассыр».

Маниса ушахаршыхъа сес ээхъе деш, йыкӀьнек'ни ичийее оӀгеехъа хъары эйгъен: «ЗакӀле ацӀан манчин сорт. Манчил са сура чаӀраӀн, са сура зыргын бали вод аӀлааӀ».

Мақтабни оони синифбышее биологиейн дарс

АТФ-ейн синтез

(«КІалендар» поэмееиче)

Мыс хъыхъайни джанан гъакке кар гъеххъа.
Кар идѣдхъанан йыгъ деш са джад шахъа.
Кар одхъан, илѣгъа, тохааъа вухъун,
Глюкозайлхъа сийкІал гъуджоойи одхъун.
Ишее мембранбы клеткІабышын,
ХаІм-йыгъ сормыш гъаъа одхъунийн йишын.

Ионбы, хьян, кьейбы ээчле пай-пайна,
 Оочле гьам молекул гюкозайна.
 Ивчу кледклайка даивъээаб воохье,
 Парчаланмышоохье, дагьылмышоохье.
 Глюкозайке ахва никнен кислота,¹
 Митохондрийн ман чисхъа алятта.
 Митохондреехъа хьян гьакке эчле,
 Гьамыд хьян хьигъечле реакцияенче.
 Хьинее эрмишехье никнен кислотта,
 Ферментин гьидроген чис алябатта.
 Гьидроген угъоотал мембранни аб,
 Саламатна аатом идяхва са джаб.
 Ферментин джураъа электронбы,
 Мембраныл' гийкдан токинан ионбы.²
 Оксигенын авхъу аб электрон,
 Са сурак' илэозар мыкдана ион.³
 Са сурак' мык хьиннеен, са сурак' кьудман,
 Мыкданче цыцдаъа джанеъад токинан.
 Кьодни джурайл'ын юк, гьаарын са сурал',
 Магькамна мембран кьоднини арайл'.
 Гийкдан эке хьинне кьад катионбы,
 Мембранвол'лу вод ад анионбы.
 Гьин дивар илгъечлуй дагьамна пеше,
 Хиледже иш кьоодже аб ферметбыше.
 Мембраныл' ооъад илэзар гьаарын,
 Ачыхда гьивадже кланалбы дарын.
 Молекулбышеени ээчу арайле,
 Хьады катионбы алгъаа берайле.
 Илгъечлуй летти ад хъехъа цла, ялав,
 Махуид кьудман аъа кледклайн чин хав.
 Ферментбы ад гедхъан эгес тандурее,
 Итгийкъан кьол'ле юк митохондрее.
 Гьидроген, оксиген хъабы итвийкъан,
 Кьол'ле атидкъын мее, гьавалехье хьян.⁴
 Джанее гьам хьян сайле, гьамыб кьудманла.
 Кьуманчын, чуванчын резултат – гьава.
 Джуроохье оксиген, маныд ки, нафас,
 АТФ кьабты мее, гьунар деш ахвас.
 Глюкозайле гиргьыл хьян салес меега,
 АТФ-ейн синтез зы лезимхъа гьагва.
 Агар зы АТФ-ейн синтез гьидягее,
 Хьийгъа эгесынбы шос къанмыш дехье.

¹ Никнени кислотайна формула – $\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{COOH}$

² Токинан ионбы – катионбы (протонбы)

³ Мыкдана ион – анион.

⁴ Гьинья авудын реакции аал: $\text{O}-2 + 2\text{H}^+ \rightarrow \text{H}_2\text{O}$

Санаъаткар

Аваала заманайл' са машрыкбыл'ни олкайл' ешемишехьи ыхъана мал-деветнана паччагъ. Манкъухъад варры олка ыхъа. Инсанарыб манкъуни регъберийвалиле разийба вухъа. Паччагъыхъар са дихий йигъйре йиш вухъа. Духайн до ыхъайн Абдул-азиз. Дих сыкыл'ра хагръыхъамее, манкъвее отираъа Къуръан хаБхъувхъес, медни ылимбышикен ацлаал' алеетас, маданият тербие къабыляс церра машрыкыни, хыйгъа магърибни аалимаршисахъа. Арайле йицъидле сен илгъечи, Абдул-азиз ацлаал'бы алету саркыл' хъарайли джунни олкайлхъа. Мани вахтни арее дих деккикле хъид'ваацас хъинне хъыхъа ыхъа Абдул-азизее бой къавгъу, къел'къута адамиин хъинне хъыхъа, мыгабышилхъамеен хыллийн кларын члар, уфтанна кусяв хъиннена джитлана сахъал. Манкъухъа илякканкъа, ул' тохоохьи деший. Духайн маданият тербиед быкырда бадалхъайий. Дих хъарыва, декке хаБна мигъманыйвалла гъооли.

Са улджум арайле ол'мишхъайле хыйгъа, декке дих джунни утагъеехъа хъойтал. Гъинкъвее дихыке хъидгынаъа: «Дих, зы шадра ворна, гъу сагъра - саламатра, ацлаал' алеету хъарыйле. Гъу закле эгъе, вас медни олкабышил' гъиджооне хадхъыхъа? Нени санаъатнана гъу есси ыхъа?» Абдул-азизе джаваб хъели: «Дек, гъу сагъра ихъена, йигъын загъматбы зас гъауйн, зы къелик' авхъа гъуво деш. Зы быкырба Къуръан къавгъу. Хаарни гъаифыс гысабехьи. Астроно-

миейкен, философиейкен, экономикайкен ацлаал' алеету. Манчиле гъайре, нягъабий олкайс хаБвалла гъаъас зас хаБхъувхъа. Гъу архайнра ихъе...» Декке серрасыда гъинкъухъа кырыгъхъы, мана таамхъаме йишонаъас, эйгъи: «Зы алеетуйни йигъни ацлаал'бышиле разийра ворна. Маншааллагъ, гъу вахт хайрысоб авкланавъу. Дих, анджах инсана ымыр са джитлани манзил'ни арее, мункум вобна, бадалувхъес. Паччагъ къулылхъа саклалас, къул-паччагъылхъа. Манчихъа гора, инсан гыргынчис гъазирра ихъес ыккан. Инсаныхъад хылеква гъаъан санаъатыд ихъес ыккан. Манчин нени вахтал' ешемишхъейир, гъу, йигъна хизан доланмишааъасда. Манчихъа гора, дих, захъар югна йиссейна дост ворна. Мана

гейр югна чекмачий ворна. Засын, йизди вазираршысын къелилинбы манкъвее ийхъва. Дора зы гъу манкъусхъар санаѳаѳт хаѳдхъихъес оѳтираѳас. Гъаар инсаныхъад джун, мерынкъухъа ид'ваакѳыйн накъыш ыккан». Аѳбдул-аѳзизе декини ихтелетилхъа кѳорана фыкыр гъуво, разехъи.

Мана са сенийс шигыртый-валла гъааѳас ва санаѳаѳтын ичи (оѳязг) алеетѳас чекмачийсахъа айкѳан. Са сениле манкъухъад югни чекмачийн санаѳаѳт «джибее» эхъи. Саркѳыл'хъары хаахъа, деккикѳле джун тезе хылени санаѳаѳт гъаѳракатбы гъагва. Декке эйгъи: «Гъаѳше зы вале разийра ва архайнра ворна. Вахъад къык гъаммаше ихъесын».

Мани вахтас чекмачий раѳгъматыхъа айкѳан. Аѳбдул-аѳзизе къелилинчина хаѳбна дукан ачмишааѳа. Вуджее джусын шигыртар сааѳа. Гъинбышин алвер гуджнада ал'гъааѳ гийгъал. Заказбы медни оѳлкабышиле хъооѳ гидгъыл. Гъай-куй дюнйейлхъа хъидхъу. Аѳбдул-аѳзизе ийхъвани чекмабышихъад хъанек' джун накъыш (хатѳ) ыхъа. Мерункъухъад ман ыхъа деш ва деккиле гъайре манн шавукѳледжад аѳѳа ыхъа деш.

Аѳрайле сенбы айкѳан, са йигъыл' ишиле хаахъа Аѳбдул-аѳзиз хъидяйли. Хабар хъабайли, мана са къачахаршини дестейн хъоѳхъунава. Оѳлкайл' паргъатдан хъихъу. Вазирарше ярахбы хылехъа алеетѳу, паччагъна дих тѳабалаѳас гъазиребахъи. Паччагъе гъинбышикѳле эйгъи: «Шу телесмиш моохъи. Сабыр гъувадже. Телесмишивхъее, иш гъалеб челякканеехъа авухъас. Гъавасре аѳрайле са ваз оѳт'мишивхъеджин. Хъийгъа гъавакѳне базарбышеехъа, алишше манче гыргын чекмабы. Аѳѳахъе нени дуканенче нен чекмабийй алищу. Вазирарше паччагъни джувабенче хъигъдебѳѳу, манкъвее

увгъойн хъинне гъаѳа. Эхъалийс са музры чекмабышда паччагъысахъа хъабайли. Паччагъ манчини гыргынчини хъанебышихъа иляккы, манче са чуѳт'чекмабышин сечмишау джусахъа алятѳа. Гойне амур гъоли вазираршилхъа къийхъийс гъазирувхъес. Къоѳдъэсди йигъыл'паччагъе джулхъа кѳаарын йиссейн палтар хъидвааѳѳаджинва аляу, ман чекмабы алищуйни дуканеехъа гъайкѳан. Гъинкъвее хъийгѳан алверчийке: «Шава не васахъа гъайин чекмабы масса гъелес хъады? Гъу идтѳвгъее, йигъын калле гъайняа хъохасын». Хъаѳркъын алверче паччагъысахъа чекмабы ийхъвани дуканна адрес гъооли. Гъинбы хъобкуба гъамахъа авайкѳан. Гъибхъыр иляаканбы, дахмабы вод. Махъа иккебѳѳу иляаканбы, Аѳбдул-аѳзиз къелике зинджирыква чекмачийни маскѳаныхъа айтѳул мааѳар вор ишлемишаѳа. Вазирарше мана телесюгра зинджирыкве азадаѳа. Вудж ахъыйн инсанаршин вукѳул'бы гъамааджад къаѳѳадкѳун дагъаѳа. Манче дихыр алертѳу паччагъ джуни оѳлкайлхъа хъарайли. Декке суфранылхъа сабийнкъаѳ, дихыкѳле эйгъи: «Дих къеджие, хылени санаѳаѳтын вас садджу devlet джаб деш абы, манчин йигъна ыѳмыр гъувааджи. Агар вахад ман санаѳаѳт дехъайнхъий, вахъад йигъын накъыш (хатѳ) чекмабышик' дехъайнхъий, ярабни шаке гъу тѳабалаѳас аѳхъынахъий. Гъар санаѳаѳтыхъад чин зор водун. Манчиле хъийгъа декке оѳлкайс паччагъийвалла гъааѳас духайсахъа хъуво. Анджах, Аѳбдул-аѳзизе джун санаѳаѳт гъассыр деш. Оѳлкайни ишбышике селлимрананкъаѳ, манкъвее тезе-тезе чекмабышин джурабы ийхъу. Мани чекмабышин са чуѳт'паччагъ Аѳбдул-аѳзизе ѳѳаѳхъбышди султѳаныс Даниял бегыс пайис гъуво.

Семений

Гозетябан юххъан хъихъес,
Някъв никІеенче оза хъивхъес.
Хааъад эза семенийбы,
Йыгъыс гьеленбы чис хъянбы.

Вергъелхъа йиджыд хъыгъайгъе,
Вергъен чилхъа нуруд гъйгъе.
Наврузбышыс йидж алейле,
Чолбышыс воохъена леле.

Банавушуд колак' авуд,
ТІотІаарыд чилхъа геехаІвуд,
ТІапІанбыд июттун гяцІес,
Юххъаныд югда хъалес.

Семений гийхъе устолулхъа,
Гыргынбы сабайле чилхъа,
Июттун карбы чилхъа саъа,
Юххъан хъооІ, Наврузбы гъаъа.

Юххъанийн этюд

Оза хъувхъа някъв никІеенче,
Юххъан хъыхъа, нафас гъеле,
Ювул' ачмышхъа тІетІ'-тІеле,
Чолбышей гѣбхъанна леле.
Сувабышыле хъооІ ыкІейкІбы,
Сел'ин дашмышхъа дерабы,
ХаІбна чилле, кІынна чилле,
ТІетІ'бы вод шас хъийгъа чиле.
Гъар сура хъынак' вод хъехъе,
Инсанын йикІ' ачмышехъе.

СуІваІни дадал

Дадал маІгьаІллее гьитІбаха, чис кар тІабал гьаъа вухъа. ДадалыкІле кьооджена са илихъе-са кІийхъе СуІваІ чисхъанавуб хъооІ. Дадал гьивхас вуккийкын, йаІхъ хылийба вухъайхъа гора илѳбзурна. Агар гьивхуйнхый, СуІваІ хъигън ава-акъарасданий. Зараба аливху кІанени йивулхъа гивхуІ. СуІваІ йивык' авхъа хъабы эйгъен:

– Ай эбан бибикиана Дадал, миджагын улепбынана Дадал!

Няъа зале гъу гьооха? Къийнийле шахъа захъа, шу дадала-аршыка, иш дешда, шока гьамбазийваала гьааъас вуккан. Гивчле авхъа сикІыл'ба гаф гьааъас.

Дадалын эйгъен:

– Мысийле хъийгъана гъу зас чодж вухъа? Няъа зас манчыке хабар деш? СуІваІн эйгъен:

– Гыргыни гьаІйванаршыле гуджнани Ширын увгъу. Амыр гьавъу увгъийн ки, къийнийле шахъа гуджнани гьаІйваныс чиле заІыфна оохъанас къадагъа гьа-аъа. Къийнийле хъийгъа Джана-вар ваІкъаІбышка вухъийхъанас, Лачынар шитІ'яаршыка са аквее

ихъес. Гивчле авхъа, сикІыл'ба гьиваагас, дердбы юг хъихъеджын.

Дадалын аІхъаІна гьаъы эйгъен:

– Ай СуІваІ баба, къоІре са джигее гивъур гаф гьавъийке вуччуд ихъес деш. Иляаке, гьооша, са сюру хуваабышынуд хъооІ, гьас-ре манбыд гьихъреджын. Манке зынаб гивчлесда, са джигее гивъур аІхъаІна-гурул'ти гьаъас, кеф гьаъас.

СуІваІкІле хуваабыва къайхъийкум са хатІ хъинне ааІ гибгъыл.

Дадалын аІхъаІна гьаъа эйгъен:

– Ай СуІваІ баба, ня-хъана гьивху ааІ? Бес гъу увгъийнний ки, Ширын амыр гьавъу гыргын гьаІйванар гьамбазар, чоджар ихъес?!

СуІваІн эйгъен:

– Гьаманчихъа гора гьивху ааІ ки, белке хуваабышыс Ширын гьувийни амырыке хабар дешдаме. Хуваабыше зы авхъээ, йизын къеква хъишщес.

Абдурагым Дадашев

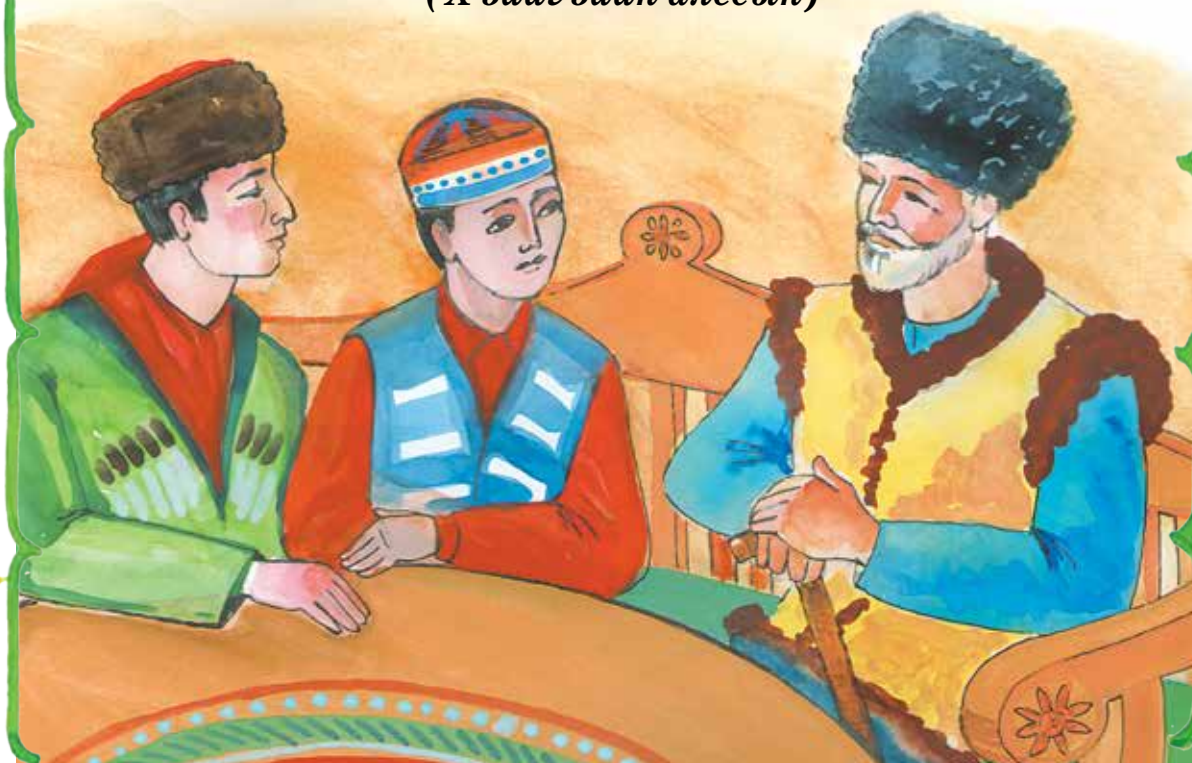
Дек кее гъавъуна хабар

Рагъмайттыгъ дек'кий вор дюн'ейка барабар,
Вуджее иняхуІбний зас гъавъу хабар.
Зынаб гъааъана шос, шунад кыры гъеле,
НахуІдын ишбыйи вод ыхъа са элел'.
Са вахтал' воохъе кьоІре къалайчий,
Джосней къаббы хъаъа, тавасар, долчий.
Кумкумбы, леганбы къалайламышаъа,
ВааІхани саягъыл' джона иш гъааъа.
Гаф, суІгъбаІт гъааъа гъарни сурале,
Къаджы-къайхъыйнчике дюнйейл' джокІле.
Мани вахтал' инбы воохъени элел',
Дешдий гъиччуд джад паччагъни хыле.
ОІлка харабхъаний, къанунсызваала,
ХъиваацІасний дехъе хаІрна, не кыл'на.
Дешда джабний аІрайл' кыл'на джаб гыІрмаІт,
Адкынний быкырда диван, аІдаалат.
Гъаъаний гъарункъве джукІле джад ацІан.
Не югун, не писин дешдий хъиваацІа.
Ман карбы къаджийни къалайчерше,
Гаф гъааъа са йыгъыл', абакІва джошел'.
Санкъве эйгъе: Паччагъ ыхъайнхъый зы,
ДжокІле гъагвасынний баджарыгъ йизын.
Заке ихъесданий халкъысда хаІрна,
Разирайний ахвас ишеле гъарна.
Югбаний инсанар ешемишувхъес,
РагъыІмнана заке паччагъний ихъес.
Къарар вухъес дешдий югвал'бишихъа,
Манке иляккений йизди ишихъа.
Санкъвейид эйгъе: амма заке ихъеэ,
Мизел'хъаний аблес баругна къайе.
Гъагвасынний зы йизын манкина гъунар,
Тагъбыний гъааъас гыргын инсанар.
НалокІбыний гихъес, харджний алятІас,
Манчика джад дешдий зулумбы къатІас.

Джанбыний алищес, дердний алябтас,
 Кбиймат гевлесданий манкина гъу зас.
 Вухъедже гафыс инбы джос гъарна,
 Паччагъ бадалагъа гибгъыл диярна.
 Адат махудний шитГ' сел'лимаагъа,
 Ненкъулхъайи гёоха, манкъуке гъагъа.
 Гойнер гиъур тахтыл' ишилхъа хъехье,
 Эл'- вилаятыд джус тагъбыда ээхье.
 Адат-адатука, сады джамагъат,
 Паччагъ сечмишагъас гъагъа мыслягъат.
 Хадни майданей инсанар саагъа,
 Девлетни хазнайна шитГ' сел'лимаагъа.
 Илвийклар аахва шитГ' гъавейгъаб,
 Гивийгъар деш мана ненкъул' оохгъа джаб.
 Къоубгъэсыб, хъебыдгъэсыб меб сел'лимаагъа,
 Шитейн мед гъаман джад, гъаман джад гъагъа.
 Гъиджон иняа эйхье, гъиджон иняа сирр?
 Инимейни халкъей нахубна деш пир?
 Ворнана ахуна мерна инсан, кар?
 Эхгъа шагъарылхъа девлетна нукар.
 Шагъарыл' ийкырле хъийгъа са къадар,
 Хъызааха инкъусхъа йишин устадар.

(Хъийгъийн алесын)

Молла хабары

ХъаӀн

Са элес Молла дайее хаахъа хъаӀн абайлена.

– Нишисданнана вас мана хъаӀн? – хъунашщее хъидгӀын гъаӀан. Молла дайий сакӀыл'ра фыкыре-ехъа аркӀынийле хъӀгъа хъунашщейс джаваб хъелен:

– АаӀлимаарше эӀгъе вод: «ХъаӀн хъебыд ваӀш сенна ешемишоохъе. ЗакӀле ацӀахъес ыккан, манбыше ман кар хъодкудае эӀгъе, дешхъее инсанарше гъорбы джадее гъаӀа...».

Хъунашщее эӀгъен:

– Ай Молла, гъу хъебыд ваӀш сен гъаӀаване фыкырраш-мышехъе?

Молла дайий мер сабара фыкы-реехъа айкӀанна, гооне кӀухъни ав-гъанче эӀгъен:

– Бес ман увгъийн ааӀлимаар хъебыд ваӀш сеннане ешемишеебхъа...?

Зы джитӀада увгъу

Са йаӀххъее Молла дайий киш-миш одхъан гиъур ыхъа.

Са адамеершина гынкъусхъа делес хъыхъа хъидгӀын гъаӀа:

– Молла, гъуджон одхъан.

– ГъаӀмаӀхуӀд, – Моллее джаваб хъелен.

ХъидгӀын гъаӀына маӀгъаӀт-далхъа эӀгъен:

– Гъуджоо джавабне ман?

Молла дайий джувабык' авур идяху эӀгъен:

– Гъу заке гъуджон одхъан-ва хъидгӀын гъаӀы, агар зы ув-гъее кишмиш одхъан, гъу эгъе-сынний, засыд гъеле. Зы увгъее гъеле деш, гъу эгъесынний нягас гъиделева.

Зынад вас джаваб хъелесын-ний: «ГъаӀмаӀхуӀд».

Манчыхъа гора зы джитӀада увгъийн:

– ГъаӀмаӀхуӀд...

ТАПМАДЖЕБЫ

Хавуле хавулхъа айкІан,
ОІгійлхъа хъадиін ойхъан.
Биссийн апар къаджы мее,
Гул'ле хъинне къадайхъван.

Джанак' ца хъайгье,
Шас ишыгъ гяйгье.
Нимее гёбхунее,
Сес джад хъыгъдяйгье.

Быт' водун, дешуд къелбы,
Джанеехъа кІяъа цабы.
Шаваайи уба гъаъа,
Гёххъан гъаъа оІбкабы.

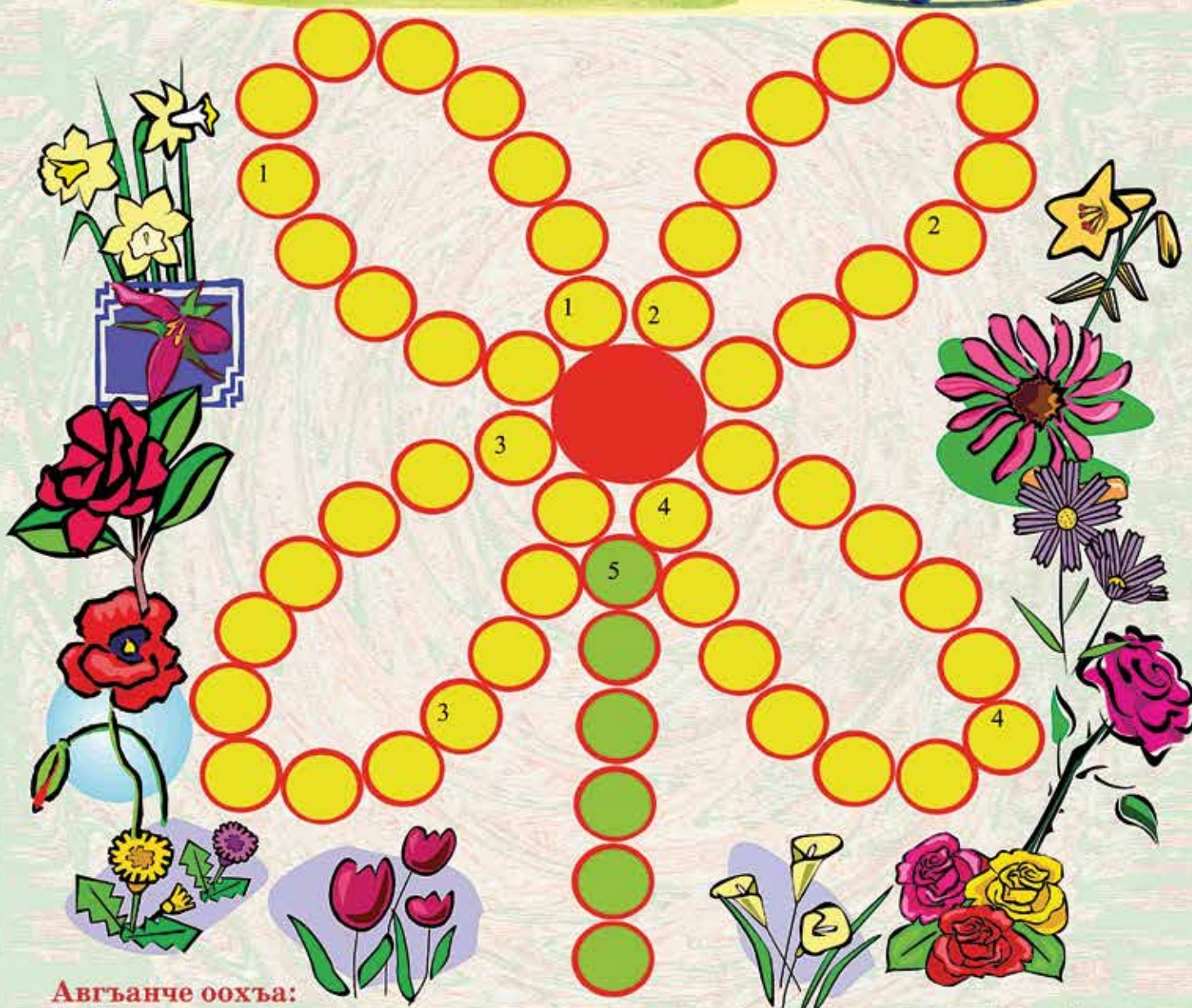
Хылийна хоче,
Чике хъан гъече.
Дерайке алла,
Дерягъеехъа гёоче.

Ёкъ сурайл' чини тикан,
Хыл' хетее, хылек'этан.
Сасса чырынбышди мее,
Дарманыс аххъы гекІан.

Кроссворд

Шоҗле ман тлетҗ бы ацланбыне?

Авгъанче оохъа:

1. Къышшени лагарани ва джагварани рангал`ын, юххъан хъыҗгъааІн эванан тлетҗ;
2. Хайлярна хьиннеен ярпагънан лагаран тлетҗ;
3. Бытагъыл` тиканбынан, анджах геед миджагын эванан тлетҗ;
4. Ювел ачмышехъен, космеетикее истифаада гъаъан джагваран тлетҗ.

Оогъанче авхъа:

1. РомашкІайк` акаран, джурабаджура рангал`ын тлетҗ бы;
2. ЧаІраІн, тюльпанык` акаран тлетҗ;
3. Юххъан хаІнебы хьинне геќан, хурун, лагаран тлетҗ;
4. Юххъан сувал` топпыка ачмышехъен, къыҗбыІн рангнан тлетҗ;
5. Тюльпаныка са вахтал` юххъан ачмышехъен зырғын тлетҗ.

РЕБУСЫ

+ збул'

кбу +

нам +

+ аккум

+ а

Соколёнок

Лачын

1/2019

январь - февраль

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:

Министерство информатизации, связи
и массовых коммуникаций Республики
Дагестан.

Регистрационный номер
ПИ №ТУ05-00348 от 01.12.2016 г. выданный
управлением Роскомнадзора по Республике
Дагестан.

Издается с января 1980 г.

Руководитель – главный редактор
Мурад Ахмедов

Редколлегия:

Т. Зургалова (отв. секретарь)
В. Гамзаев (редактор)
Ш. Бабаева
А. Исмаилов (зам. гл. редактора)
Н. Исаев
А. Дадашев
Х. Назирова
Аб. Омаров
К. Омаханов

Художественный редактор З. Даганов
Технический редактор Т. Лузина
Художник номера З. Даганов

Формат 60x84 1/8.
Уч. изд. л. 3,2.
Уч. печ. лист 3,26.
Бумага офсетная.

Дата выхода в свет 07.03.2019г.
Тираж 199 экз.
Заказ № 339.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии:

367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель:

Государственное бюджетное учреждение
Республики Дагестан «Редакция
республиканских литературных журналов
«Соколенок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:

367000, РД, г. Махачкала,
ул. Даниялова, 55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Цахурский язык.

Индекс: на год - 78438,
на полугодие - 73888.

Цена свободная